AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

STOWARZYSZENIE EKONOMISTÓW ROLNICTWA I AGROBIZNESU
Roczniki Naukowe ● tom XVII ● zeszyt 3

Ewa Jałowiecka, Piotr Jałowiecki, Tomasz Śmiałowski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

KONSUMPCJA PAPIEROSÓW W POLSCE W ZALEŻNOŚCI OD RÓŻNYCH ASPEKTÓW SATYSFAKCJI

CIGARETTES CONSUMPTION IN POLAND DEPENDING ON VARIOUS ASPECTS OF SATISFACTION

Słowa kluczowe: konsumpcja papierosów, poziom satysfakcji, *Diagnoza społeczna*
Key words: cigarettes consumption, satisfaction level, Social diagnosis

Abstrakt. Celem badań były identyfikacja i ocena siły zależności pomiędzy różnymi aspektami satysfakcji a poziomem konsumpcji papierosów. Przemysł wyrobów tytoniowych w Polsce jest źródłem znaczących dochodów budżetowych. Z podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych pochodzi 6,5% wpływów do budżetu państwa. Jednak nadmierne palenie papierosów pociąga za sobą skutki zdrowotne, których likwidacja oraz działania profilaktyczne generują praktycznie równoważne koszty. Przedstawiono wyniki badań nad związkiem pomiędzy poziomem konsumpcji papierosów a różnymi aspektami satysfakcji w życiu codziennym. Palenie papierosów często jest traktowane jako remedium na wysoki poziom stresu, czy sposób radzenia sobie z trudnymi emocjami. Z wyjątkiem zadowolenia z sytuacji w kraju, w większości przypadków wykazano silny związek pomiędzy poziomem zadowolenia respondentów a wielkością konsumpcji papierosów.

Wstęp

Przemysł wyrobów tytoniowych w Polsce jest źródłem istotnych dochodów budżetu państwa. Ich głównym źródłem jest podatek akcyzowy, który przyniósł 18,2 mld zł dochodów w 2013 roku. Było to co prawda o 2% mniej niż w roku poprzednim, niemniej dochody te stanowiły 30% całkowitych wpływów budżetowych z tytułu akcyzy oraz 6,5% dochodów budżetowych ogółem [*Sprawozdanie z wykonania…* 2014]. Oprócz podatku akcyzowego, przemysł tytoniowy generuje również dochody z tytułu podatku VAT, którym papierosy są obłożone od 2011 roku, podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), który płacą producenci, dystrybutorzy oraz sprzedawcy wyrobów tytoniowych, jak również wiele dochodów pośrednich związanych np. ze składkami emerytalnymi, ubezpieczeniami, zarówno w samej branży tytoniowej, jak i w branżach z nią powiązanych, odpowiedzialnych za logistykę i sprzedaż papierosów.

Wysoki poziom wpływów budżetowych generowanych przez polski przemysł wyrobów tytoniowych jest źródłem pozytywnego wpływu stymulującego rozwój polskiej gospodarki. Niemniej już od końca lat 90. wieku wskazuje się na wysokie koszty związane z profilaktyką i leczeniem skutków zdrowotnych nadmiernego palenia. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), od wielu lat zyski generowane przez przemysł tytoniowy w Polsce są równoważone przez wydatki związane z likwidacją skutków zdrowotnych palenia papierosów. Warto wspomnieć, że palenie jest uznawane w Polsce za główną przyczynę przedwczesnej śmiertelności wśród mężczyzn (23,5%) i drugą w kolejności wśród kobiet (7,9%) [*Stan zagrożenia…* 2009].

W literaturze tematu, jak również w wynikach badań społecznych wśród czynników istotnie różnicujących konsumpcję papierosów wskazywanych jest wiele różnorodnych czynników o charakterze ekonomicznym, społecznym, demograficznym, a nawet terytorialnym. Potwierdzają to wyniki badań nt. zróżnicowania konsumpcji papierosów w Polsce uzyskane przez autorów w ubiegłych latach [Jałowiecka, Jałowiecki 2013, Jałowiecka i in. 2014a,b]. Jednocześnie dosyć często wskazywanym motywem sięgania po papierosy jest zmniejszające stres i regulujące emocje działanie nikotyny na organizm ludzki, wskutek czego palenie traktowane jest często jako element

strategii radzenia sobie z trudnymi emocjami, czy ucieczki od problemów [Cekiera 2005]. Wpływ czynników psychologicznych na konsumpcję papierosów oznacza istnienie związku pomiędzy poziomem zadowolenia, satysfakcji, szczęścia z różnych aspektów życia a paleniem papierosów [Mojs i in. 2009, Kuźmicka i in. 2012].

Dostępne w polskiej literaturze wyniki badań i ich opracowania w zdecydowanej większości koncentrują się na motywacjach palenia papierosów związanych z różnymi aspektami satysfakcji życiowej, przede wszystkim w odniesieniu do młodzieży lub wybranych dosyć wąskich grup zawodowych, głównie związanych z medycyną i edukacją [Kostiukow i in. 2007, Mojs i in. 2007, Kleszczewska, Jaszczuk 2008, Lewtak, Smolińska 2011]. W związku z powyższym celem badań, których częściowe wyniki przedstawiono w pracy, były identyfikacja i ocena siły zależności pomiędzy różnymi aspektami satysfakcji a poziomem konsumpcji papierosów.

Materiał i metodyka badań

Źródłem danych były wyniki badań *Diagnoza społeczna*, przeprowadzanych co 2 lata od 2000 roku przez Radę Monitoringu Społecznego [Czapiński, Panek 2013]. Wykorzystano najnowsze dane z 2013 roku. Obejmują one przetworzone i częściowo oczyszczone z błędów wyniki ankiet przeprowadzonych wśród 35 597 osób. Spośród nich 25 857 osób (72,6%) zadeklarowało fakt palenia lub niepalenia papierosów. Osób niepalących było 19 556 (75,6%), natomiast osób palących było 6301 (24,4%), wśród nich 6268 (99,5%) zadeklarowało liczbę papierosów wypalanych dziennie. W związku z tym w badaniach wykorzystano podzbiór bazy danych z 2013 roku obejmujący 25 824 osoby (72,6%), które zadeklarowały palenie lub niepalenie oraz liczbę papierosów wypalanych dziennie.

W badaniach uwzględniono 16 aspektów satysfakcji: ze swoich stosunków z najbliższymi (Z1), z sytuacji finansowej rodziny (Z2), ze stosunków z kolegami (Z3), ze stanu swojego zdrowia (Z4), ze swoich osiągnięć życiowych (Z5), z sytuacji w kraju (Z6), z warunków mieszkaniowych (Z7), z miejscowości (Z8), z perspektyw na przyszłość (Z9), ze swojego wykształcenia (Z10), ze sposobu spędzania czasu (Z11), z życia seksualnego (Z12), z pracy (Z13), z dzieci (Z14), z małżeństwa (Z15) oraz ze stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania (Z16). Respondenci oceniali swój stopień zadowolenia w skali sześciopunktowej: 1 – bardzo zadowolony, 2 – zadowolony, 3 – dosyć zadowolony, 4 – dosyć niezadowolony, 5 – niezadowolony, 6 – bardzo niezadowolony. W przypadku czterech aspektów satysfakcji: Z12, Z13, Z14 i Z15, udział braków odpowiedzi był znacząco wyższy niż w przypadku pozostałych (tab. 1).

Badano udział palaczy wśród wszystkich osób należących do danej grupy wyznaczanej przez poziom satysfakcji oraz przeciętne liczby papierosów wypalanych dziennie w tych grupach dla różnych poziomów satysfakcji. Przeciętny poziom satysfakcji wyznaczono jako średnią arytmetyczną w danej grupie respondentów. Analogicznie wyznaczono przeciętną liczbę wypalanych dziennie papierosów. W drugim przypadku oceniano również zróżnicowanie dziennej liczby wypalanych papierosów przez wartość odchylenia standardowego. W celu oceny siły zależności pomiędzy poziomami zadowolenia a liczbą wypalanych papierosów wykorzystano współczynnik korelacji rangowej Spearmana, którego istotność statystyczną sprawdzano przy użyciu testu opartego na rozkładzie normalnym standaryzowanym. Podczas badania zależności zdecydowano się na rangową wersję współczynnika korelacji, ponieważ z jednej strony dane nt. poziomu satysfakcji były skategoryzowane, z drugiej zaś, nie można było założyć zależności liniowej pomiędzy poziomem satysfakcji a przeciętną liczbą papierosów wypalanych dziennie.

Wyniki badań

Zdecydowanie najwyższy przeciętny poziom satysfakcji wśród respondentów stwierdzono w odniesieniu do sytuacji w kraju (Z6) oraz perspektyw na przyszłość (Z9) i sytuacji finansowej rodziny (Z2). Co ciekawe, z wyjątkiem stanu swojego zdrowia (Z4), poziom zadowolenia z pozostałych aspektów życia codziennego był wyższy w grupie palaczy niż osób niepalących (tab. 1).

Tabela 1. Przeciętny poziom różnych aspektów satysfakcji
Table 1. Average level of different aspects of satisfaction

Aspekt satysfakcji/ *Aspects of atisfaction*	Przeciętny poziom satysfakcji/*Average level of satisfaction*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Wśród palących/ *Smokers*	2,295	3,636	2,564	2,970	3,170	4,546	2,847	2,632	3,777	3,151	2,905	2,867	2,931	1,908	2,146	2,590
Wśród niepalących/ *No smokers*	2,083	3,278	2,476	3,003	2,887	4,428	2,574	2,524	3,600	2,902	2,778	2,788	2,793	1,784	1,993	2,512
Wśród wszystkich/ *All surveyed*	2,134	3,365	2,497	2,995	2,956	4,457	2,640	2,550	3,643	2,963	2,809	2,809	2,832	1,815	2,031	2,531
Brak odpowiedzi/*Lack of answers [%]*	0,6	1,2	2,9	0,4	0,7	1,2	0,5	0,4	1,8	1,6	0,9	26,2	49,9	28,3	37,6	0,8

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 2. Struktura palaczy dla różnych aspektów satysfakcji
Table 2. Structure of smokers for different satisfaction aspects

Poziom satysfakcji/ *Level of satisfaction*	Odsetek palących/*Share of smokers [%]*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Bardzo zadowolony/*Very satisfied*	19,7	17,6	22,5	23,0	19,3	29,2	20,1	23,1	24,1	18,9	23,3	26,8	27,0	23,1	22,6	23,6
Zadowolony/*Satisfied*	23,2	19,8	23,1	24,6	20,3	22,4	21,1	22,6	20,4	20,8	22,3	25,7	25,5	24,2	24,1	22,9
Dosyć zadowolony/*Quite satisfied*	28,6	22,5	25,5	25,5	23,3	21,9	25,8	25,4	23,0	25,0	24,3	27,3	29,7	30,4	29,8	25,1
Dosyć niezadowolony/ *Quite not satisfied*	31,8	25,0	28,1	22,6	29,5	21,8	29,8	27,9	24,8	28,2	26,2	30,8	31,6	33,3	30,8	26,8
Niezadowolony/*Not satisfied*	38,2	29,6	27,6	23,4	35,1	25,4	33,6	28,5	27,7	30,6	29,4	29,5	30,6	32,0	33,9	28,3
Bardzo niezadowolony/ *Very not satisfied*	39,3	36,9	31,5	22,3	36,9	27,2	36,3	31,2	28,5	32,9	32,7	28,8	38,5	45,2	34,2	30,9
Brak odpowiedzi/*No answers*	32,3	27,3	20,5	26,9	22,8	24,6	27,5	24,7	20,4	14,3	25,3	16,0	20,0	22,7	22,9	29,5

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 3. Przeciętna liczba papierosów wypalanych dziennie w przeliczeniu na 1 osobę dla różnych aspektów satysfakcji
Table 3. Average of cigarettes smoking daily per 1 person for different satisfaction aspects

Poziom satysfakcji/*Level of satisfaction*	Przeciętna liczba papierosów/*Average of cigarettes*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Bardzo zadowolony/*Very satisfied*	2,749	2,459	3,000	3,286	2,705	4,309	2,781	3,279	3,509	2,635	3,118	3,758	3,735	3,265	3,266	3,416
Zadowolony/*Satisfied*	3,385	2,919	3,338	3,606	2,907	3,377	3,132	3,329	2,935	2,990	3,288	3,761	3,822	3,756	3,673	3,410
Dosyć zadowolony/*Quite satisfied*	4,434	3,277	3,913	3,755	3,421	3,176	3,872	3,847	3,358	3,733	3,639	4,120	4,587	4,731	4,685	3,734
Dosyć niezadowolony/*Quite not satisfied*	5,142	3,746	4,452	3,613	4,578	3,199	4,518	4,275	3,730	4,286	3,901	4,775	4,929	6,020	5,320	4,135
Niezadowolony/*Not satisfied*	6,531	4,559	4,619	3,557	5,507	3,840	5,253	4,375	4,236	4,782	4,775	4,821	4,851	6,192	6,069	4,261
Bardzo niezadowolony/*Very not satisfied*	6,571	5,628	5,479	3,454	6,152	4,102	5,437	4,444	4,394	5,303	5,206	4,695	6,053	7,654	5,312	4,518
Brak odpowiedzi/*Lack of answers*	4,890	3,970	3,000	3,798	3,158	3,576	3,667	3,710	2,857	1,965	3,448	2,266	2,874	3,225	3,261	4,338

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 4. Przeciętna liczba papierosów wypalanych dziennie w przeliczeniu na 1 osobę palącą dla różnych aspektów satysfakcji
Table 4. Average of cigarettes smoking daily per 1 smoker for different satisfaction aspects

Poziom satysfakcji/*Level of satisfaction*	Przeciętna liczba papierosów/*Average of cigarettes*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Bardzo zadowolony/*Very satisfied*	2,749	2,459	3,000	3,286	2,705	4,309	2,781	3,279	3,509	2,635	3,118	3,758	3,735	3,265	3,266	3,416
Zadowolony/*Satisfied*	3,385	2,919	3,338	3,606	2,907	3,377	3,132	3,329	2,935	2,990	3,288	3,761	3,822	3,756	3,673	3,410
Dosyć zadowolony/*Quite satisfied*	4,434	3,277	3,913	3,755	3,421	3,176	3,872	3,847	3,358	3,733	3,639	4,120	4,587	4,731	4,685	3,734
Dosyć niezadowolony/*Quite not satisfied*	5,142	3,746	4,452	3,613	4,578	3,199	4,518	4,275	3,730	4,286	3,901	4,775	4,929	6,020	5,320	4,135
Niezadowolony/*Not satisfied*	6,531	4,559	4,619	3,557	5,507	3,840	5,253	4,375	4,236	4,782	4,775	4,821	4,851	6,192	6,069	4,261
Bardzo niezadowolony/*Very not satisfied*	6,571	5,628	5,479	3,454	6,152	4,102	5,437	4,444	4,394	5,303	5,206	4,695	6,053	7,654	5,312	4,518
Brak odpowiedzi/*Lack of answers*	4,890	3,970	3,000	3,798	3,158	3,576	3,667	3,710	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 5. Korelacje pomiędzy poziomem zadowolenia a przeciętną liczbą papierosów wypalanych dziennie w przeliczeniu na 1 osobę dla różnych aspektów satysfakcji

Table 5. Correlations between level of satisfaction and average cigarettes smoking daily per 1 person for different satisfaction aspects

Wyszczególnienie/*Specification*	Korelacje/*Corelations*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Współczynnik korelacji Spearmana r_S / *r_S Spearman's correlation coefficient*	0,985	0,976	0,989	0,184	0,981	0,041	0,990	0,958	0,847	0,997	0,972	0,905	0,944	0,986	0,900	0,979
Wartość empiryczna statystyki test Z/ *Z empirical test statistics value*	14,19	11,00	16,13	0,46	12,53	0,10	17,57	8,19	3,90	32,99	10,07	5,20	7,04	14,63	5,07	11,67
Wartość teoretyczna statystyki test $Z_{\alpha/2}$ / *$Z_{\alpha/2}$ theoretical test statistics value*	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Poziom istotności *α/α significance level*	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Wartość *p/p Value*	0,00	0,00	0,00	0,65	0,00	0,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 6. Korelacje pomiędzy poziomem zadowolenia a przeciętną liczbą papierosów wypalanych dziennie w przeliczeniu na 1 osobę dla różnych aspektów satysfakcji

Table 6. Correlations between level of satisfaction and average cigarettes smoking daily per 1 person for different satisfaction aspects

Wyszczególnienie/*Specification*	Korelacje/*Corelations*															
	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Z10	Z11	Z12	Z13	Z14	Z15	Z16
Współczynnik korelacji Spearmana r_S/*r_S Spearman's correlation coefficient*	0,959	0,904	0,994	0,774	0,980	0,376	0,753	0,234	0,939	0,996	0,912	0,983	0,870	0,785	0,610	0,288
Wartość empiryczna statystyki test Z/*Z empirical test statistics value*	8,28	5,17	21,79	3,00	12,16	0,99	2,81	0,59	6,68	25,90	5,43	12,95	4,31	3,11	1,88	0,74
Wartość teoretyczna statystyki test *$Z_{\alpha/2}$/$Z_{\alpha/2}$ Theoretical test statistics value*	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Poziom istotności *α/α significance level*	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Wartość *p/p Value*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,32	0,01	0,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,46

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

W badanej grupie osób stwierdzono 24,3% palaczy, w tym 32,4% wśród mężczyzn oraz 17,8% wśród kobiet. Udziały te są niższe od statystyk publikowanych przez różne instytucje w ostatnich latach. Przykładowo, według raportu WHO, w 2011 roku w Polsce było 27,2% palaczy, w tym 33,6% mężczyzn i 20,5% kobiet [Czapiński 2011]. Z kolei CBOS [*Postawy wobec…* 2012] udział palaczy w polskim społeczeństwie w 2012 roku określiło na 31%, w tym 40% mężczyzn i 23% kobiet. Zgodnie z wynikami badań opublikowanymi przez TNS Polska w raporcie dla Głównego Inspektoratu Sanitarnego (GIS), w 2013 roku w Polsce paliło 27% osób, w tym 31% mężczyzn i 23% kobiet [*Raport z ogólnopolskiego…* 2013].

W prowadzonych badaniach opartych na wynikach badań panelowych *Diagnoza społeczna* stwierdzono wzrost udziału osób palących wraz ze spadkiem poziomu satysfakcji w większości badanych aspektów satysfakcji. Wyjątki stanowiły zadowolenie ze stanu zdrowia (Z4) oraz zadowolenie z życia seksualnego (Z12). Zdecydowanie najwyższy udział palaczy stwierdzono wśród osób najbardziej niezadowolonych z dzieci (Z14), najniższy z kolei wśród niezadowolonych ze stanu zdrowia (Z4). Analogicznie dla osób najbardziej zadowolonych zdecydowanie najwyższy udział palaczy przypadał na usatysfakcjonowanych z sytuacji w kraju (Z6), a następnie z pracy (Z13) i z życia seksualnego (Z12). Najmniej palaczy stwierdzono wśród osób najbardziej zadowolonych z sytuacji finansowej rodziny (Z2) (tab. 2).

Analogicznie wyglądała sytuacja w odniesieniu do przeciętnej liczby papierosów wypalanych dziennie zarówno w przeliczeniu na wszystkich badanych (tab. 3), jak i w przeliczeniu jedynie na palaczy (tab. 4). Przeciętnie każdy badany wypalał dziennie 3,6 papierosa (mężczyzna 5,3, kobieta 2,2), natomiast przeciętny palacz wypalał dziennie 14,9 papierosa (mężczyzna 16,5, kobieta 12,6). Zróżnicowanie przeciętnej liczby wypalanych papierosów w przeliczeniu na 1 osobę badaną z oczywistych względów było około 4-krotnie wyższe (odchylenie standardowe 7,414, klasyczny współczynnik zmienności 2,119) niż w przypadku przeliczenia na 1 palacza (odchylenie standardowe 7,658, klasyczny współczynnik zmienności 0,514).

W przypadku zdecydowanej większości badanych aspektów satysfakcji stwierdzono istotną statystycznie i silną korelację z przeciętną liczbą papierosów wypalanych dziennie w przeliczeniu na 1 osobę. Wyjątek stanowiło zadowolenie ze stanu swojego zdrowia (Z4) oraz z sytuacji w kraju (Z6), w przypadku których korelacje okazały się na tyle słabe, że nieistotne statystycznie (tab. 5).

Biorąc pod uwagę jedynie grupę osób palących, sytuacja była podobna, niemniej brak statystycznie istotnej zależności z wyższym poziomem konsumpcji papierosów stwierdzono dodatkowo w przypadku satysfakcji z miejscowości (Z8), stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania (Z16) oraz z małżeństwa (Z15 na granicy istotności statystycznej). Stwierdzono istotną statystycznie, chociaż wyraźnie słabszą od pozostałych, zależność między konsumpcją papierosów a niższą satysfakcją ze swojego stanu zdrowia (Z4) (tab. 6).

Podsumowanie i wnioski

Uzyskane wyniki badań przedstawione w pracy jednoznacznie wskazują na występowanie wyraźnej zależności pomiędzy niższym poziomem satysfakcji z różnych aspektów życia a wyższą przeciętną liczbą wypalanych papierosów, jak również większym udziałem osób palących. Świadczą o tym uzyskane istotne statystycznie i wysokie wartości współczynnika korelacji rangowej Spearmana. Jednoznaczny wyjątek stanowi satysfakcja z sytuacji w kraju (Z6), zarówno w grupie wszystkich badanych osób, jak i wyłącznie wśród palaczy. Wnioski takie mogą być przydatne w planowaniu profilaktyki antynikotynowej, która powinna być skierowana głównie do osób w grupach charakteryzujących się najniższym poziomem satysfakcji, co może to wpłynąć na zwiększenie skuteczności i obniżenie kosztów takich działań. Jednocześnie mogłyby być one jednoznacznym wskazaniem grup docelowych dla działań marketingowych, niemniej zgodnie z obowiązującymi przepisami reklama papierosów jest zabroniona w Polsce.

Literatura

Cekiera C. 2005: *Tytoń,* Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin.
Czapiński J. 2011: *Nikotynizm w Polsce*, Raport dla World Health Organization, Warszawa, [online], http://www.rtoz.org.pl.
Czapiński J., Panek T. 2013: *Diagnoza społeczna 2013,* [online], http://www.diagnozaspoleczna.com.
Jałowiecka E., Jałowiecki P. 2013: *Identyfikacja tendencji produkcji i konsumpcji papierosów w Polsce w latach 1999-2012,* Rocz. Nauk. SERiA, t. XV, z. 3, 119-124.
Jałowiecka E., Jałowiecki P., Śmiałowski T. 2014a: *Konsumpcja papierosów w różnych grupach społeczno-ekonomicznych w Polsce w latach 2000-2013,* Zesz. Nauk. SGGW, Problemy Rolnictwa Światowego, 14(29, 3), 71-84.
Jałowiecka E., Jałowiecki P., Śmiałowski T. 2014b: *Zróżnicowanie konsumpcji papierosów w Polsce w latach 2000-2013 na podstawie badań „Diagnoza Społeczna",* Rocz. Nauk. SERiA, t. XVI, z. 4, 128-133.
Kostiukow A., Pioterek A., Głowacka M.D., Mojs E. 2007: *Nikotynizm wśród gimnazjalistów województwa wielkopolskiego,* Problemy Higieny Epidemiologicznej, 88(suppl. 3), 70-74.
Kleszczewska E., Jaszczuk A. 2008: *Analiza zjawiska palenia papierosów i przyczyn tego zjawiska wśród studentów Wyższej Szkoły Kosmetologii i Ochrony Zdrowia w Białymstoku,* Przegląd Lekarski, 65(10), 572-575.
Kuźmicka P., Karakiewicz B., Rotter I. 2012: *Czym różni się palenie tytoniu u kobiet i mężczyzn? Implikacje dla profilaktyki,* Problemy Higieny Epidemiologicznej, 93(3), 460-465.
Lewtak K., Smolińska J. 2011: *Uogólnione poczucie własnej skuteczności a zachowania antyzdrowotne lekarzy rodzinnych na przykładzie palenia tytoniu,* Przegląd Epidemiologiczny, 65(1), 115-121.
Mojs E., Kleka P., Głowacka M.D., Żarowski M., Gajewska E. 2007: *Kompetencje życiowe a palenie tytoniu u nauczycieli,* Przegląd Lekarski, 64(10), 845-847.
Mojs E., Stanisławska-Kubiak M., Skommer M., Wójciak R. 2009: *Palenie papierosów z perspektywy psychologii pozytywnej,* Przegląd Lekarski, 66(10), 765-767.
Postawy wobec palenia. Komunikat z badań, BS/107/2012. 2012: CBOS, Warszawa.
Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu. 2013: TNS Polska, Warszawa.
Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku. 2014: Rada Ministrów, Warszawa.
Stan zagrożenia epidemią palenia tytoniu w Polsce. 2009: WHO, Kobehavn, Denmark.

Summary

Tobacco industry in Poland is a significant source of budget revenue. Only from excise duty on tobacco products derived 6.5% of revenue for the State budget. On the other hand, excessive smoking entails health effects whose liquidation and prevention activities generates practically equivalent costs. Cigarette smoking is often regarded as a remedy for high levels of stress, or how to deal with difficult emotions. The paper presents the results of research on the connection between the level of cigarette consumption and the various aspects of satisfaction in daily life. With the exception of satisfaction with the country, in most cases it demonstrated a strong correlation between the level of satisfaction of respondents, and cigarettes consumption.

Adres do korespondencji
dr Ewa Jałowiecka
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
ul. Nowoursynowska 159
02-776 Warszawa
tel. (21) 593 72 53
e-mail: ewa_jalowiecka@sggw.pl